

LASTEN, NUORTEN
JA PERHEIDEN
OSALLISUUDEN
KOORDINAATIO

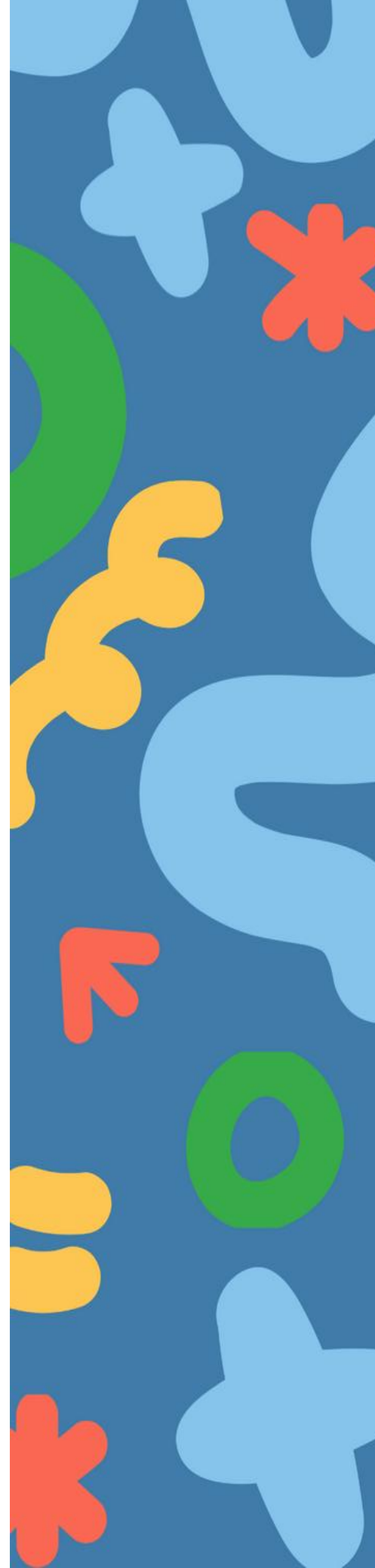
Euroopan unionin
osarahoittama

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo vanhemmuuden tukea kehittävissä hankkeissa

Valtakunnallinen Lasten, nuorten ja
perheiden palveluiden kehittäminen ja
hyvinvoinnin edistäminen kohti
yhdenvertaisuutta (ESR+) -teema

Tilannekuvaraportti 2/2026

Lasten, nuorten ja
perheiden osallisuuden
koordinaation julkaisu

**Euroopan unionin
osarahoittama**

1. painos, 2026

Kirjoittajat: Minna Larvio, SOS-Lapsikylä & Venla Eirola, Opetushallitus

Taitto: Liisa Tatti, Nuorten Akatemia

ISSN: 2984-4215

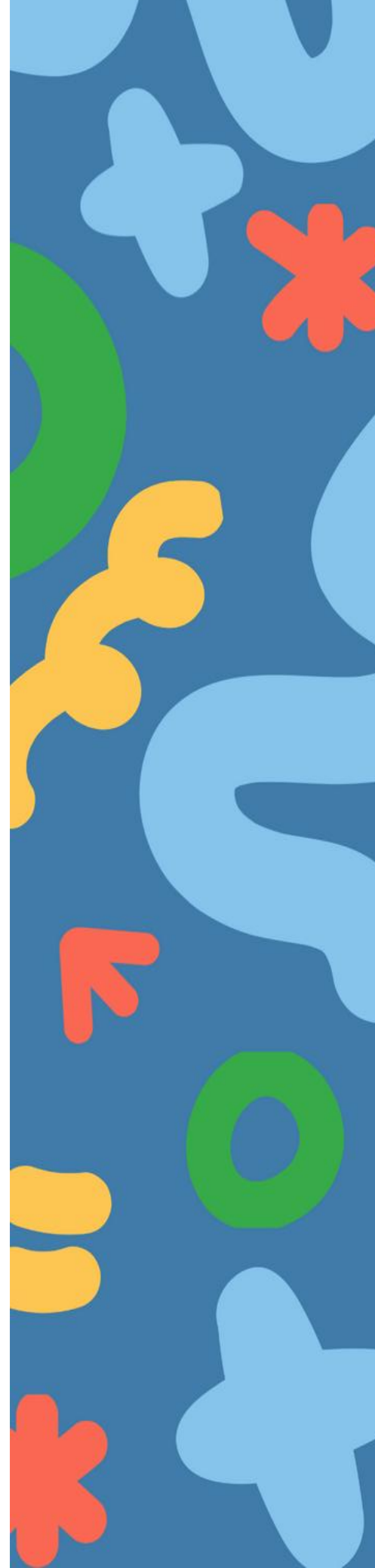
ISBN 978-952-13-7056-4 (pdf)

Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden koordinaatio

www.osallisuudenkoordinaatio.fi

Lisätiedot julkaisusta: Elina Weckström, hankepäällikkö, Lasten,
nuorten ja perheiden osallisuuden koordinaatio,

SOS-Lapsikylä, elina.weckstrom@sos-lapsikyla.fi

Johdanto

ESR+-rahoitus

Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+) tukee EU:n työllisyys-, sosiaali-, koulutus- ja osaamispoliittikojen toteuttamista ja näiden alojen rakenneuudistuksia. Ohjelmakauden 2021-2027 teemana on Uudistuva ja osaava Suomi.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittäminen ja hyvinvoinnin edistäminen kohti yhdenvertaisuutta -teeman toinen hankehaku oli auki alkuvuodesta 2025. Haku kohdistui valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin ja aiheena oli vanhemmuuden tuen ja vanhemmuustaitojen systemaattinen kehittäminen osana hyvinvointialueiden toimintaa ja monialaisia tuen ja palveluiden kokonaisuuksia.

Tässä tilannekuvaraportissa tarkastellaan vanhemmuuden tukea kehittävien ESR+-hankkeiden hankesuunnitelmia yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämisen näkökulmasta. Raporttiin on koottu tietoa yhteiskunnallisista tarpeista, kehittämistyön toimenpiteistä sekä tavoitelluista tuloksista ja vaikutuksista, joihin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon teemat hankkeissa liitetään. Raportin tiedot on kerätty syksyllä 2025 rahoitettaviksi valittujen hankekokonaisuuksien (N=8) hankesuunnitelmista.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo horisontaalisina periaatteina

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo kuuluvat EU:n alue- ja rakennepolitiikan horisontaalisiin periaatteisiin, joiden noudattamista edellytetään kaikilta ESR+-rahoitteisilta kehittämishankkeilta.

Yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa tulee edistää vähintään **valtavirtaisten**, mikä tarkoittaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulmien huomioimista kaikessa hankkeen toiminnassa.

Koordinaation hakuvaiheen tuessa hankkeita kannustettiin käsittelemään yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa koskevia tietoja ja havaintoja sekä niihin perustuvia tavoitteita, toimenpiteitä ja niiden seurantaan kattavasti läpi hankesuunnitelman, ei vain niissä kohdissa, joissa niistä erikseen kysytään.

Keskeiset havainnot

- Vanhemmuuden tukea kehittävien hankkeiden tavoitteena on **lisätä varhaisen tuen palveluiden yhdenvertaista saavutettavuutta** ja siten vastata yhteiskunnalliseen tarpeeseen siirtää tuen painopiste raskaista, korjaavista palveluista varhaiseen tukeen.
- Yhteiskunnallisessa keskustelussa on tuotu esiin tarvetta palveluiden kohdentamiseen ja priorisoimiseen erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille. Hankesuunnitelmissa **intersektionaalinen tarkastelu näiden ryhmien tunnistamiseksi** jää kuitenkin melko vähäiseksi, ja suurin osa kehitettävistä palveluista on suunnattu melko laajoille kohderyhmille.
- Hankkeissa on sitouduttu yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon huomioimiseen kaikessa toiminnassa, ja niihin liittyviä tarpeita ja tavoitteita tunnistetaan kaikissa hankesuunnitelmissa. **Konkreettisten toimenpiteiden tasolla yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvät kirjaukset** jäävät kuitenkin osassa hankesuunnitelmista vähäisiksi. Esimerkiksi hankkeen toimintakulttuurin yhteydessä (mm. rekrytoinnit) yhdenvertaisuusnäkökulmia ei juuri käsitellä.
- Hankesuunnitelmissa tunnistetaan **vanhemmuuden ja siihen liittyvän tuen epätasainen jakautuminen eri sukupuolten ja väestöryhmien välillä**. Tähän vastaamiseksi useissa hankesuunnitelmissa tuodaan esiin esimerkiksi kulttuurisensitiivisyyteen ja monikielisyyteen liittyviä toimenpiteitä. Sukupuolisensitiiviset käytännöt jäävät selvästi vähemmälle huomiolle.

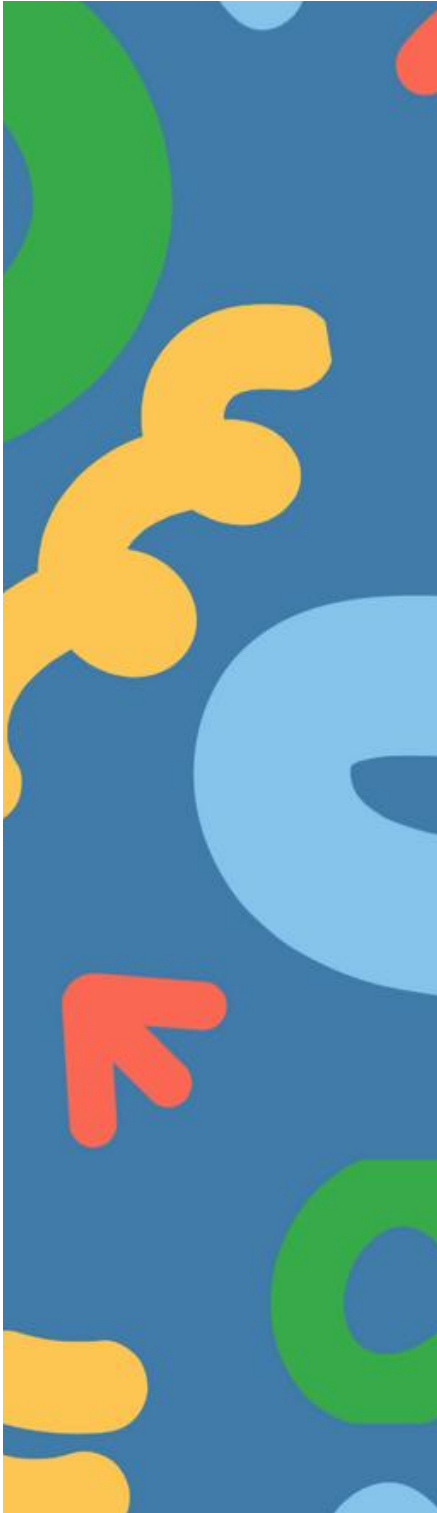
Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon kehittämistarpeet

Tarkastelluissa hankesuunnitelmissa kuvataan yhteiskunnallista kontekstia, johon kehittämistyö sijoittuu. Hankkeissa on tunnistettu seuraavia yhdenvertaisuuteen tai sukupuolten tasa-arvoon liittyviä yhteiskunnallisia tarpeita, joihin etsitään uudentyyppisiä ratkaisuja:

- rakenteellisen eriarvoisuuden ja epätasa-arvon vaikutukset vanhemmuuteen (esim. vanhemmuuden epätasainen jakautuminen, eriarvoisuutta ylläpitävät asenteet ja käytännöt)
- lapsiperheköyhyys, ylisukupolvinen huono-osaisuus ja niiden painottuminen tiettyihin väestöryhmiin
- kaupunkien ja alueiden sisäiset ja niiden väliset hyvinvointierot, haja-asutusalueiden lapsiperheiden hyvinvoinnin haasteet
- vanhempien kuormittuneisuus, päihde- ja mielenterveysongelmat sekä eriarvoiset mahdollisuudet hakeutua tuen ja avun piiriin
- erityisryhmien, kuten maahanmuuttajataustaisten tai erityislasten perheiden eriarvoisuus palveluihin pääsyssä
- puutteet eroauttamisen palveluiden saavutettavuudessa sekä isien huomioimisessa lapsiperhepalveluissa.

Intersektionaalisuuden huomioiminen

Osassa hankesuunnitelmista yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten tasa-arvoon liittyviä ilmiöitä tarkastellaan intersektionaalisesti eli risteävät sosiaaliset kategoriat (esim. sukupuoli, etninen tausta, sosioekonominen asema) huomioiden. Esimerkiksi yksinhuoltajaäitien sekä sateenkaariväestön suurempi köyhyysriski tunnistetaan.

Hankesuunnitelmissa tuodaan esiin myös erityisiä haavoittuvuuksia, joita esimerkiksi maahanmuuttotausta, suomen kielen luku- ja kirjoitustaidottomuus tai vammaisen lapsen vanhemmuus voivat perheelle tuottaa.

Joissakin suunnitelmissa tuodaan selvästi esiin, etteivät esimerkiksi pienituloiset tai maahan muuttaneet perheet ole yksi yhtenäinen ryhmä. On kuitenkin myös hankesuunnitelmia, joissa intersektionaalista tarkastelua ei juuri tehdä. Toimenpiteiden tasolla intersektionaalisuus huomioidaan vain harvoissa hankesuunnitelmissa.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toimenpiteissä (1/3)

Yhteiskehittäminen

Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämisen tavoitteet näkyvät hankesuunnitelmissa esimerkiksi monipuolisina yhteiskehittämisen ja kokemustiedon keräämisen menetelminä, joista esimerkkejä ovat

- palveluverkon kehittäminen haavoittuvassa asemassa oleville perheille yhteisövaikuttavuuden keinoin
- kokemusperhetoiminta, johon osallistuu perheitä moninaisista taustoista
- kokemustoimijoiden ryhmä, joka edustaa kyseisestä ilmiöstä eniten kärsiviä ryhmiä
- kehitettävien materiaalien testaaminen moninaisten lasten ja vanhempien kanssa.

Tiedon tuottaminen

Hankkeissa tuotetaan yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvää tietoa asiakastyön ja tiedolla johtamisen tueksi, esimerkiksi

- asiakasymmärryksen pohjautuvaa materiaalia haastaviksi koettujen aiheiden puheeksi ottamisen tueksi
- selvityksiä, tarvekartoituksia ja opinnäytetöitä.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toimenpiteissä (2/3)

Toiminnan saavutettavuus

Hankesuunnitelmissa kiinnitetään huomiota toiminnan sekä kehitettävien toimintamallien saavutettavuuteen esimerkiksi

- rekrytoimalla vapaaehtoisia moninaisista taustoista
- järjestämällä lähi- ja etätapaamisia tarpeen mukaan
- tuottamalla monikielisiä työkaluja ja menetelmiä
- järjestämällä monikielistä toimintaa sekä käyttämällä selkokieltä
- hyödyntämällä työkalujen laatimisessa kuvallisuutta
- järjestämällä toimintaa esteettömissä tiloissa.

Viestinnän saavutettavuus

Hankkeissa kiinnitetään huomiota viestinnän ja tuotettavien materiaalien saavutettavuuteen ja yhdenvertaisuuteen esimerkiksi

- viestimällä kehitetyistä palveluista monikielisesti tai selkeällä kielellä
- huomioimalla sukupuolten ja asiakasperheiden moninaisuus viestinnän kuvituksessa ja sanoituksissa.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toimenpiteissä (3/3)

Ammattilaisten osaamisen vahvistaminen

Osaamisen kehittäminen tunnustetaan useassa hankesuunnitelmassa keinoksi lisätä vanhemmuuden tuen vaikuttavuutta sekä edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Ammattilaisten ja vapaaehtoisten osaamista vahvistetaan esimerkiksi

- kieli- ja kulttuuritietoisesta kohtaamisesta,
- antirasistisesta työotteesta,
- köyhyystietoisesta kohtaamisesta,
- sukupuolten tasa-arvoa edistävästä käytänteistä,
- turvallisemman toiminnan periaatteista,
- tiedostamattomien ennakkoluulojen purkamisesta sekä
- yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvistä ilmiöistä, kuten erotilanteista ja kunniaväkivallasta.

Yhdenvertaisuus- ja sukupuolten tasa-arvo arvioinnissa

Kaikissa hankesuunnitelmissa tuodaan esiin, että hankkeessa tehtävä kehittämistyö edistää sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvien tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi on kuitenkin suunnitelmia vain harvoissa hankesuunnitelmissa.

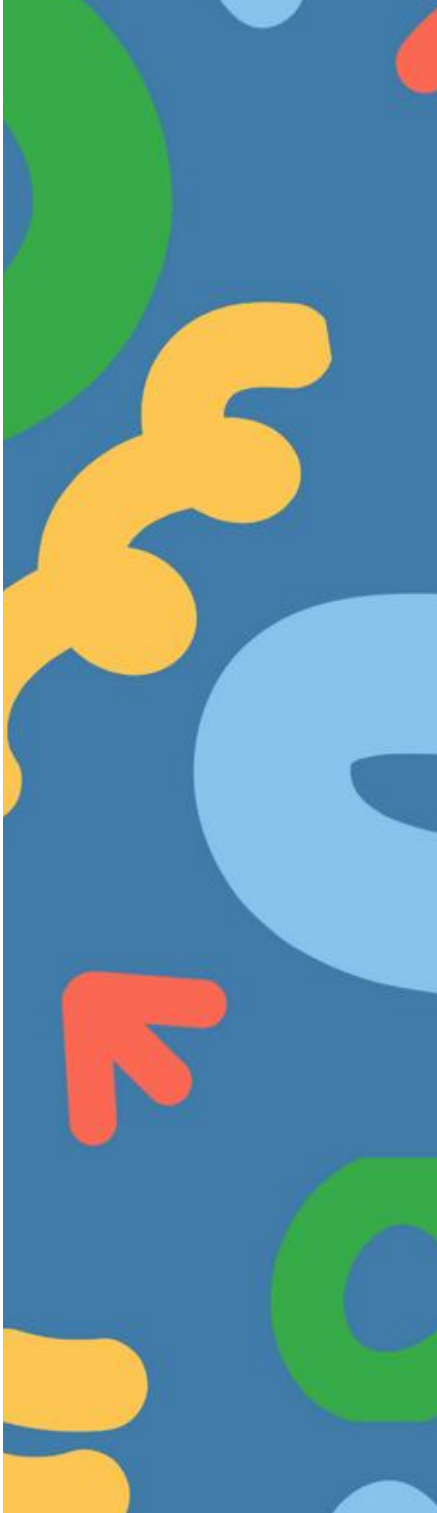
Osassa hankesuunnitelmista yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon toteutumisen arvioimiseksi on asetettu joitakin mittareita, esimerkiksi

- vieraskielisille kohdennettujen ryhmien määrä
- monikielisen psykoedukaatiomateriaalin määrä
- antirasistista työtettä käsittelevien koulutusten määrä
- henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusosaamisen lisääntyminen.

Hankesuunnitelmissa mainittuja arvioinnin työkaluja ovat esimerkiksi lapsivaikutusten arviointi, etuoikeuskehä, Tasan yhdessä -työkalu sekä ohjausryhmän toteuttama yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi.

Lähes kaikissa hankesuunnitelmissa on kirjaus kokemustoimijoiden hyödyntämisestä kehittämistyössä sekä sen tulosten arvioinnissa.

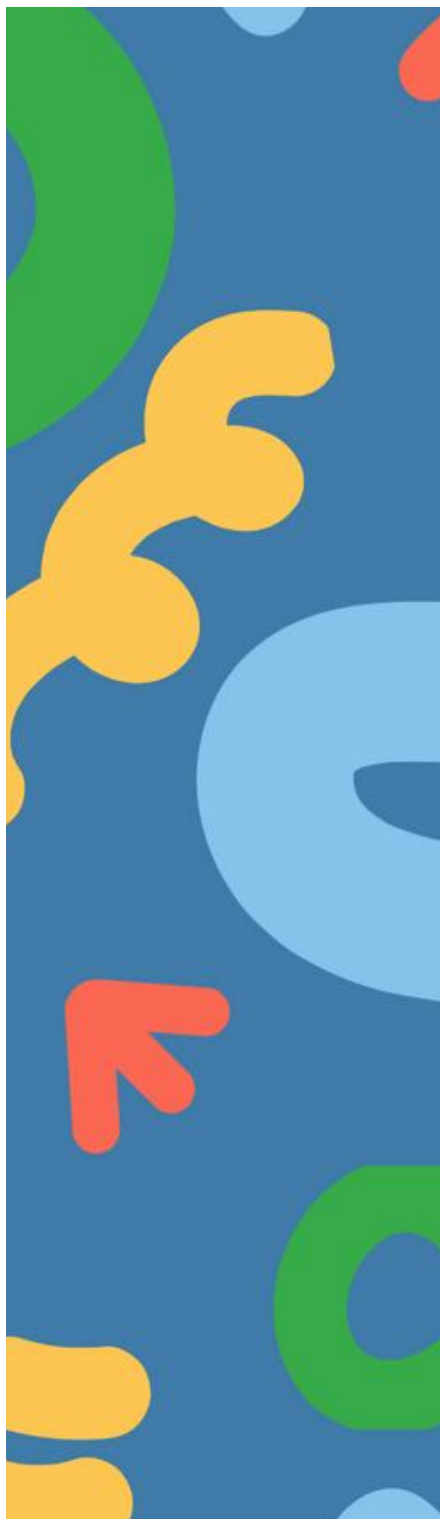
Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo suunnitelluissa tuloksissa ja vaikutuksissa (1/2)

- Olemassa olevien palvelun sisältöjä on kehitetty vastaamaan paremmin moninaisten perheiden tarpeita.
Palveluiden saavutettavuus on parantunut.
- Perheiden **tuen painopiste on siirtynyt** varhaisiin matalan kynnyksen palveluihin.
- Ammattilaisten **yhdenvertaisen kohtaamisen taidot ovat kehittyneet**, mikä on lisännyt palveluiden vaikuttavuutta. Kehittämistyön tuloksena on käytössä esimerkiksi
  - antirasistinen ja kulttuurisensitiivinen työote
  - myönteisen tunnistamisen työote
  - köyhyystietoinen työote.
- Ammatillaiset **osaavat ottaa lapset puheeksi ja huomioida heidät aikuisten palveluissa** nykyistä paremmin. Ammatillaiset tunnistavat riskitekijöitä perheiden tilanteissa, esimerkiksi lapsiperheköyhyyden ja kunniaväkivallan.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo suunnitelluissa tuloksissa ja vaikutuksissa (2/2)

- **Syrjäseutujen perheille on kehitetty vaikuttava varhaisen tuen kokonaisuus** ja heidän hyvinvointinsa on kohentunut. Perheille on saatavilla tukea ja apua niin digitaalisesti kuin kotiin vietävänä palveluna.
- Hankkeeseen osallistuneiden **kokemusasiantuntijoiden ja kehittäjäasiakkaiden osallisuuden kokemus on kasvanut.**
- Erityislasten perheet löytävät paremmin ensisijaisten palveluiden piiriin ja vanhemmille on tarjolla kohdennettua tukea. **Erityislasten perheiden syrjäytyminen ja eriarvoisuus ovat vähentyneet.**
- **Moniammatillinen yhteistyö toimii.** Yhteistyö aikuisten palveluiden ja lapsiperhepalveluiden välillä on sujuvaa. Toimivan yhteistyön myötä perheet saavat vaikuttavaa tukea oikea-aikaisesti ja segregatio on vähentynyt.

Vanhemmuuden tukea kehittävät valtakunnalliset ESR+ 4.3 -hankkeet

Hyvinvoiva vanhemmuus – kiertävät, varhaiset ja vaikuttavat lapsiperhepalvelut

SOS-lapsikylä

Käy työstä - Erityislasten vanhempien työllistymisen tukeminen

Live-säätiö ja Omaishoitajaliitto

Pikkuhelppiä perheille -hanke

Lasten ja nuorten keskus

Vanhemmuuden vahvistajat

Helsingin kaupunki

Vanhemmuuden navigaattori

Tukena-Säätiö ja VERSO-kuntoutus

VANTTU - Lapsilähtöinen vanhemmuuden tuki eriarvoisemmassa asemassa oleville lapsiperheille perhekeskustoiminnassa

Pelastakaa lapset

Voimaa vanhemmuudesta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Varsinais-Suomen hyvinvointialue, Turun kaupunki ja Opetushallitus

YPPA - Yhdenvertaiset palvelut lapsiperheille Pohteella

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

LASTEN, NUORTEN
JA PERHEIDEN
OSALLISUUDEN
KOORDINAATIO

Euroopan unionin
osarahoittama

Selvityksen toteuttanut **Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden koordinaatio** on ESR+ -rahoitteinen hanke, joka tukee valtakunnallisia ja alueellisia hanketoimijoita osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon teemoissa.

Koordinaatio edistää hankkeiden vaikuttavuutta, hankkeiden välistä yhteistyötä sekä toimii linkkinä viranomaistyöhön, strategiseen työhön ja tutkimukseen kansallisesti ja kansainvälisesti.

Koordinaatio toteutetaan SOS-Lapsikylän, Nuorten Akatemian ja Opetushallituksen yhteistyönä.

SOS
LAPSIKYLÄ

NUORTEN
AKATEMIA

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

